

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย มุ่งเน้นเพียงการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและการนำโทษจำคุกมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดอย่างกว้างขวาง ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยประสบปัญหาในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้กระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

โดยหลักอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาแล้วนั้น โทษจำคุกมิได้เหมาะสมกับความผิดทุกประเภท แต่เหมาะสมสำหรับการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงและเป็นภัยต่อสังคม แม้การกระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายจะเป็นความผิดต่อชีวิต และความผิดอาญาต่อแผ่นดิน แต่ผู้กระทำความผิดก็มีได้มีเจตนาร้ายในการกระทำความผิดและมีได้มีเจตนาเป็นโจร การที่ผู้กระทำความผิดโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องอยู่ร่วมกับผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาชั่วร้ายและความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง ย่อมก่อให้เกิดการถ่ายทอดนิสัยการเรื้อรังและเกิดรอยมลทินขึ้นได้ กับทั้งการนำโทษจำคุกมาใช้บังคับกับความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนี้ ก็ใช้ระยะเวลาการจำคุกน้อย ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดี แม้ศาลจะใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด เช่น วิธีการลงโทษ การคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 แต่การใช้ดุลพินิจของศาลในการลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีนี้ก็ไม่ได้เป็นบรรทัดฐาน อีกทั้งมิได้เป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดได้ตระหนักหรือรู้สำนึกในผลร้ายจากการกระทำความผิดของตน อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้

นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมิได้ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายในคดีความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายมากนัก ทำให้ผู้เสียหายมิได้รับการชดเชยหรือการบรรเทาความเสียหายตามความเป็นจริง ซึ่งการชดเชยความเสียหายนี้ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลที่ผู้เสียหายไปฟ้องร้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาคด้วยตนเอง เป็นเหตุให้ผู้กระทำผิดมิได้ใส่ใจในความรู้สึกของผู้เสียหายที่ต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไป ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายของไทยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ปัจจุบัน กระบวนการยุติธรรมของไทยได้มีการจัดทำแผนแม่บทกระบวนการยุติธรรมขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540 ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และมติที่ประชุมใหญ่ของสมัชชาสหประชาชาติ ที่ 1999/ 26 โดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาเสริมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งสามฝ่าย คือ ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และสังคมได้เข้าใจกันและกันมากขึ้น โดยได้มีการนำมาใช้ในโครงการทดลองของงานคุมประพฤติ ซึ่งผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาฟื้นฟูที่เหมาะสม ทั้งยังเป็นการทำให้ผู้กระทำผิดได้รู้สำนึกในการกระทำของตน ว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและสังคมอย่างไร พร้อมทั้งนี้สังคมยังได้เรียนรู้วิธีปฏิบัติต่อผู้เสียหายและผู้กระทำผิด ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีต้องการให้สังคมหรือฟื้นฟูเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่าใด ส่งผลให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขต่อไป กับทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย

การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ในการดำเนินคดีอาญาความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จึงเป็นการทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในคดีดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้ในคดีความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายจำต้องพิจารณาหลายด้าน และมีขอบเขตการใช้อย่างจำกัด เนื่องจากการกระทำความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายเกิดขึ้น

ได้จากหลายปัจจัยและผลของการกระทำความคิดก็เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพในชีวิตของผู้อื่น จึงควรพิจารณาเป็นรายคดี

ดังนั้น หากมีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เสริมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยสำหรับความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จะเป็นการประสานความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ดียิ่ง ส่งผลให้เกิดความสันติสุขและความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบทางอาญาและการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายของไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และรูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
3. เพื่อศึกษาการปรับใช้ และความเหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

แม้ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 จะเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน อันส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม แต่ผู้กระทำผิดมิได้มีเจตนาและจิตใจชั่วร้าย (Mens Rea) วิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยใช้เรือนจำจึงเป็นการไม่เหมาะสม หรือแม้ศาลจะใช้ดุลพินิจรอการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดก็ไม่ได้ทำให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกในความผิดของตน อีกทั้งผู้เสียหายยังต้องดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาคด้วยตนเองเพื่อเรียกร้องสิทธิในการชดเชยค่าเสียหายซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล ทำให้

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยในคดีดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพจึงควรที่จะนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาเสริมในคดีดังกล่าวเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยบรรเทาความเสียหาย แก้ไขปัญหาการกระทำ ความผิดซ้ำ ส่งผลให้คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาเป็นอันระงับ ช่วยลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาล ก่อให้เกิดความสันติสุขและความสมานฉันท์ในสังคม

1.4 ข้อจำกัดและขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 และแนวคำพิพากษาในคดีดังกล่าว , แนวคิดและหลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์, รูปแบบของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และความเหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กับการกระทำความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 291 ว่าควรอยู่ในขั้นตอนใดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความรับผิดชอบทางอาญาและการลงโทษผู้กระทำผิดฐานประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายของไทยและต่างประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และรูปแบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาใช้ในความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
3. ทำให้ทราบถึงการปรับใช้ และความเหมาะสมในการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในประเทศไทย

1.6 วิธีของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาวิจัยเอกสารเชิงพรรณนา (Descriptive Document Research) โดยศึกษาด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศซึ่งจะได้มาจากหนังสือ บทความ วารสาร จุลสาร เอกสารการเผยแพร่ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ ข่าวดังหนังสือพิมพ์ รายงานการสัมมนา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ โดยข้อมูลดังกล่าวมีแหล่งที่มาจากห้องสมุดต่างๆ โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารต่างๆแล้วเรียบเรียง และอ้างอิงประกอบเนื้อหาการวิจัยต่อไป และทำการศึกษาวิจัยแบบสังเกตการณ์ (Observation Research) ซึ่งจะหาข้อมูลได้จากแนวคำพิพากษาฎีกาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 และ มาตรา 56